

2018-04-23

Extern bedömning av kandidatprogrammet i pedagogik vid Göteborgs universitet

Vi, studie- och yrkesvägledare/projektledare Therése Bidefors, Utbildningsförvaltningen Göteborgs stad, docent Maria Hjalmarsson, Karlstads universitet, docent Birgitta Jordansson, Göteborgs universitet och docent Anita Norlund, Högskolan i Borås har fått i uppdrag att granska utbildningens kvalitet samt dess relevans för student och samhälle. Vi har tagit ställning till hur väl utbildningen svarar mot de åtta kriterier som anges i styrdokumentet "Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid utbildningsvetenskapliga fakulteten" (Dnr V 2017/428). Underlag för bedömningen har varit de dokument bedömargruppen har fått tillgång till samt de intervjuer som bedömargruppen genomförde den 4 och 5 april 2018 med representanter från student- och lärargrupp, program- och institutionsledning samt en alumna.

Vi vill inledningsvis konstatera att programmet framstår som både relevant och välorganiserat och att det drivs av kursledare och lärare med påtagligt engagemang.

Huruvida de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Utifrån den dokumentation vi har tagit del av bedömer vi att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål.

Huruvida undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Underlaget visar att utbildningen sätter studenternas lärande i centrum. Utbildningen verkar exempelvis ha ett sammanhållet fokus och en god progression. Via intervjuer med både lärare och studenter framkom exempelvis att artiklar som återkommer i kurser hanteras på olika sätt och med ökande svårighetsgrad.

Huruvida undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet Vår bedömning är att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund. I de dokument vi har tagit del av kan vi dock inte se att den beprövade erfarenheten är särskilt framträdande i diskussioner vid programråd och kursledarmöten. Denna bild bekräftas vid intervju med lärargruppen, där innebörden av beprövad erfarenhet främst förstås som att de undervisande lärarna vet vad som fungerar väl i undervisningssituationer.

Huruvida lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

I det skriftliga underlag vi har haft att tillgå saknas uppgift om akademisk grad på vissa av programmets kursledare/lärare. Vi bedömer ändå att det finns en adekvat och aktuell

ämnesmässig och ämnesdidaktisk kompetens bland den personal som arbetar i programmet. Andelen disputerade är tillfredsställande och flera av kursledarna/lärarna bedriver aktivt egen forskning. Vi ser också positivt på att professorer bedriver undervisning, och i vissa fall återkommer vid flera tillfällen under en kurs.

Vid intervjuer och i skriftliga underlag uppmärksammar vi att det har varit viss personalomsättning i programmet, vilket vi efter intervjuer med lärarrepresentanter förstår delvis handlar om att personer har fått externa forskningsmedel och därför inte längre har utrymme i tjänsten för att engagera sig i programmet. Det förefaller emellertid som att det bland lärarna finns en uppfattning om att programmet ändå har kontinuitet och stabilitet.

Huruvida utbildningen är relevant för studenternas/doktorandernas och samhällets behov

Programmet syftar till att ge kunskaper, färdigheter och kompetenser för vidare studier på masternivå men även för att kunna gå vidare i arbetslivet inom utbildningssystemet samt inom offentlig och privat verksamhet. Mot bakgrund av de skriftliga underlagen är det inte helt tydligt hur de kunskaper och kompetenser som förvärvas i programmet ger en bra grund för framtida karriärmöjligheter utanför utbildningssystemet. Främst, med undantag för PEDG06 som behandlar pedagogiskt ledarskap, ligger fokus i hög grad på ett utbildningsvetenskapligt fält. Utifrån de skriftliga underlagen skulle det kunna uppfattas som att en vidare anknytning till arbetslivet snarast ligger som ett sidospår. Här ger emellertid intervjuerna en mer nyanserad bild och både från studenternas och från medverkande lärares sida lyfts att en bredare ansats är genomgående både i föreläsningar och i seminariediskussioner, det vill säga att kurslitteraturen tjänar som en ingång för att kunna diskutera pedagogik i ett bredare perspektiv. Även praktiska inslag i undervisningen lyfts fram i intervjuerna med studenterna och balanserar upp att det skulle saknas tillräcklig anknytning till arbetslivet. Vi vill framhålla vikten av att detta bredare perspektiv bevaras och att det synliggörs i exempelvis kursguider för att eventuell osäkerhet om programmets syften ska kunna undvikas men även för att både studenter och blivande arbetsgivare tydligare ska kunna bedöma programmets möjligheter att ge relevanta kunskaper och kompetenser ur ett arbetslivsperspektiv. Ett konkret exempel är att exempelvis PDG096, som handlar om olika former av bedömningar, skulle kunna ge ett större utrymme för bedömningsmetoder i relation till arbetslivet. Ett ytterligare konkret exempel är det som studie- och yrkesvägledaren arbetat med i en aktivitet som erbjuds studenterna på programmet där uppgiften var att ta med en platsannons och aktivt arbeta med den genom att lyfta fram sin kunskap och kompetens i relation till de krav som ställs i annonsen. Detta goda exempel skulle eventuellt kunna integreras i en befintlig kurs.

Två områden av hög relevans ur ett samhällsperspektiv är 'hållbarhet' och 'jämförbarhet'. Sedan 2014 finns kriterier för hållbarhetsmärkning av kurser och program fastställda (Dnr V 2013/838) och jämförbarhet/likabehandling är likaså centrala i universitetets uppdrag. Studenterna bör ha med sig kunskaper, kompetenser och färdigheter när det gäller att förhålla sig till och arbeta med dessa områden oavsett om de går vidare till högre studier eller söker sig ut i arbetslivet. Utifrån de skriftliga underlag vi tagit del av framgår inte hur dessa områden beaktas eller behandlas, vare sig i programmet i sin helhet eller i de specifika kurserna. Kursen PEDG01 har inslag som behandlar

makt och social stratifiering samt intersektionalitet och under tredje terminen lyfts ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv in i en av kursplanerna (PEDG78, projektarbete). Vad som tas upp och huruvida innehållet knyter an till hållbarhet och jämställdhet/likabehandling framgår dock inte. Intervjuerna bidrog inte heller till att förtydliga detta. Att alla kurser sägs ha med sig social hållbarhet, inklusive jämställdhet, som en mer eller mindre ”given utgångspunkt” kan inte sägas svara upp mot de krav som borde kunna ställas. När det gäller jämställdhet finns emellertid goda utvecklingsmöjligheter i anslutning till det arbete med Jämställdhetsintegrering som nu konkretiserats på central nivå för att bedrivs ute i verksamheterna (Medarbetarportalen - JiGU. Jämställdhetsintegrering av Göteborgs Universitet).

Huruvida studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studenterna upplever sig ha inflytande i utbildningen. Vi noterar också i minnesanteckningar från programråd och kursledarmöten att programmets personal lägger sig vinn om att möjliggöra studentinflytande. Dock är det inte tydligt vilken innebörd som tillskrivs ”inflytande”, på vilket sätt sådant utrymme skapas (förutom den digitala utvärderingen och studentrepresentation vid programråd) och i vilken mån synpunkter från studenter faktiskt leder till förändringar av programmet.

Huruvida en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger Studenterna uppger att de har relativt lite lärarledd undervisningstid men ändå tillbringar en del tid för egna studier i universitetets lokaler. Dock finns främst biblioteket att tillgå med hänvisning till det fåtalet tillgängliga grupprum, vilket upplevs som ett bekymmer av studenterna.

I protokoll och intervjuer uttrycks en önskan om att ta hand om studenterna än bättre med avseende på stöd och trygghet. Med utgångspunkt i de fylliga kursguider och de noggranna anvisningar om förberedelser inför föreläsningar och seminarier som ges, de välkomstbrev de möts av, de avslutningshögtidligheter som de bjuds in till, liksom den hjälp och lärartillgänglighet som studenterna uttrycker sig positivt om ser vi oron över att studenterna lämnas utan stöd som endast i låg grad befogad.

Vi ser kursplaner och kursguider som viktiga för studenterna och deras förståelse av kursens innehåll, mål och krav. En iakttagelse är att varken kursplaner eller kursguider är enhetligt utformade genom programmet.

Gällande kursplaner skiljer sig dessa åt bland annat avseende preciserat antal examinationer, hantering av kursutvärderingarnas utfall och återkoppling till olika studentgrupper samt information om anonymitetsaspekten. I kursplanerna saknar till stora delar preciserade beskrivningar av vilka mål som examineras genom vilka examinationsuppgifter. Vidare är kursplanerna otydliga gällande komplettering av examinerande uppgifter som inte kan godkännas i befintligt skick. Enligt styrdokumentet “Regler för examination på grundnivå” (Dnr V

2015/909) gäller följande: "Det ska i kursplan framgå om komplettering av examinerad studentprestation medges" (s. 5). Vi ser inte att detta anges i någon kursplan. I intervjuerna med både studenter och lärare framgår att möjlighet till komplettering existerar, men vi kan inte se någon samsyn kring detta, inte heller beskrivning av hur komplettering sker. Det enda dokument där vi kan se att komplettering behandlas är "Handlingsplan för examensarbeten vid IPS". Vidare är det i "Handlingsplan för examensarbeten vid IPS" otydligt om studenten efter examinationstillfället vid behov ges möjlighet till ytterligare handledning. Dokumentet nämner "en extra konsultation" med handledaren, men det framgår inte om detta är att betrakta som ett handledningstillfälle och om studenten har rätt till just ett tillfälle. Vi kan i den dokumentation vi tagit del av inte se om och i så fall hur frågan om ytterligare handledning har diskuterats bland programmets personal eller hur rutinerna ser ut vid hantering av sådana eventuella önskemål från studenterna.

Vi framhåller vikten av att dessa diskussioner förs i lämpliga forum för att arbeta fram en gemensam hållning bland kursledare, examinatorer och lärare i programmets kurser, inte minst i relation till krav på rättssäker examination. I samband med kursplanerna kan också konstateras att viss litteratur är relativt gammal, vilket inte behöver vara ett problem om källorna är nyckeltexter, klassiker inom området eller likande. Vi uppmärksammar likafullt att vissa av de äldre källorna är av sådant slag att de med fördel torde kunna bytas ut. Några litteraturlistor anger att valbar obligatorisk litteratur förekommer. En undran är om sådan inte förekommer i kurs där denna angivelse saknas. Det kan också nämnas att studenterna under intervjun specifikt nämnde en bok av Knud Illeris som direkt olämplig utifrån deras förståelse av innehållet som präglad av homofoba och stereotypa föreställningar.

Enligt representanter för lärargruppen finns en mall för hur kursguider ska se ut, men vår bedömning är att denna mall inte har fått ett särskilt stort avtryck i kursguidernas utformning. I kursguiderna finns det relativt ofta en otydlighet kring vilka moment som är examinerande. I någon kursguide kan noteras att vid frånvaro vid seminarietillfällen där examinationer görs förlöpande, kan studenten komplettera för frånvaro genom individuell skriftlig uppgift. Vi invänder mot att ersätta en bestämd examinationsform med en annan; i detta fall att ersätta en muntlig med en skriftlig uppgift. Framför allt därför att vi antar att det finns en tanke från kursledarnas och lärarnas sida med att tillämpa en viss uppgift för att examinera ett visst mål, som kan få förlorad när en examinationsform för vissa studenter ersätts med en annan. Likaså ser vi en risk att rättssäkerheten kan äventyras genom detta tillvägagångssätt. En rekommendation är att kursledarna diskuterar vilken information som ska rymmas i kursguiderna främst med avsikt att skapa den enhetlighet och rättssäkerhet vi efterlyser.

Underlagen visar att utbildningen innehåller en god variation av undervisnings- och examinationsformer, med undantag för en viss dominans av inlämningsuppgifter. Intervjuerna visade samtidigt att det finns vissa inslag som möjligen fungerar mindre bra. Dit hör loggboksskrivande där det under intervjuer framkom att loggboken används något slentrianmässigt och att den eventuellt innehåller mindre värdefull information.

Vanligt förekommande fenomen i de dokument vi har tagit del av handlar om att studenterna ska reflektera eller analysera. Definitionerna av dessa fenomen tycks dock vaga alternativt inte helt följer vedertagna definitioner.

Fenomenet 'att reflektera' återkommer ofta i målmatrisen trots att de generella målen respektive programmålen inte har motsvarande verb eller formuleringar. Det behöver inte nödvändigtvis ses som ett problem men att 'reflektera' finns med som kursmålsformulering både i gruppen Kunskaper och förståelse, Färdighet och förmåga och Värderingsförmåga och förhållningssätt indikerar att reflektion ges en vittomfattande betydelse, vilket bland annat kan innebära en otydlighet för studenter.

Fenomenet analys förekommer likaså ofta såväl i målmatris som i uppgifter och även detta uppfattar vi som vagt eller till och med felaktigt definierat. I en uppgift definieras analys exempelvis som en "förmåga att argumentera och grunda sin argumentation i kurslitteraturen, och att föra självständiga resonemang utan att det leder till löst tyckande" eller att det innebär "att återge det viktiga i framställningen på ett lättbegripligt sätt och med en tydlig röd tråd, att visa att man förstår den lästa texten, att kritiskt värdera det man har läst och att använda de lästa texterna för att självständigt utveckla egna idéer". Detta får sägas avvika från en gängse definition. Även i målmatrisen återfinns formuleringar som väcker frågor och flera redogjorda uppgifter verkar snarare vara av essäistisk, resonerande karaktär än tydligt analyserande. intervjuerna visade att också studenter hade en vag uppfattning av vad analys är genom att hävda att "vi analyserar hela tiden ... använder materialet och så." I de obligatoriska uppgifterna i PEDG09 presenteras observation, intervju med mera utförligt medan textanalys beskrivs påfallande kort, ett faktum som stärker bedömargruppens intryck av att utbildningen kan behöva ge större utrymme åt analys, ett för akademiska studier centralt innehåll

Återkommande i olika typer av dokument, liksom i intervjuer, betonas att man lyfter fram eller uppmuntrar studenter att belysa "olika perspektiv" men vad synteserna blir eller vari värdet ligger är mer otydligt. Även detta kan behöva diskuteras av lärargruppen, menar vi som bedömare.

Huruvida kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Bilagda texter tyder på att en kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs. Samtidigt som vår uppfattning är att studenterna, förutom en viss tonvikt på inlämningsuppgifter, är med om en variation av examinationsformer, är variationen en fråga som uppmärksammas av ansvariga. Exempelvis diskuterar man bedömningsformer, progression och annat i kursledarlag och en självvranssakande attityd syns i protokoll från kursledarmöten. Detta är exempel på att behov av utveckling tas på allvar och beaktas.

Övrigt

Vi ser positivt på dokument som "Checklista för kursledare vid IPS. Kursförberedelse och genomförande" och "Anvisningar för programråd vid IPS" då dessa dokument tydliggör ansvarsområden för olika roller. Särskilt betydelsefullt torde sådana dokument vara för de kursledare och lärare som inte tidigare har varit verksamma inom programmet. Det sistnämnda dokumentet har inte reviderats sedan 2014, vilket vi tolkar som att berörd personal anser att nuvarande ordning fungerar tillfredsställande. I den skiss som har tagits fram för ny utbildningsplan beskrivs kurserna mer utförligt och tydligt, vilket vi bedömer som en klar förbättring.

Sammanfattningsvis Eftersom kandidatprogrammet pedagogik är ett relativt nytt program kan vi se att det är ett program i utveckling, men redan dess nuvarande utformning har tydliga kvalitéer. I våra kommentarer ovan kring de åtta kriterier vi har tagit ställning till, har vi dock identifierat vad vi betraktar som utvecklingsområden.

Bedömargruppen 180423